

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

SABIMA - Samarbeidsrådet for biologisk
mangfold
Postboks 6784 St. Olavs plass
0130 OSLO

Deres ref
Christian Steel

Vår ref
23/1151-

Dato
30. juni 2023

Svar på henvendelse om kantsoner i jordbruksareal

Landbruks- og matdepartementet viser til brev datert 2. juni 2013 sendt på vegne av 11 organisasjoner. I brevet ønsker dere svar på syv spørsmål i forbindelse med kantsoner i jordbruksareal. Spørsmålene har bakgrunn i pågående behandling av kommuneplan i Bærum kommune. Vi presiserer at vårt svar ikke er gitt i forbindelse med behandling av kommuneplanen i Bærum kommune, men som er et svar på en henvendelse til departementet fra SABIMA m.fl.

Slik vi forstår spørsmål 1-3, knytter dette seg til jordlova § 9 om forbud mot omdisponering av dyrka og dyrkbar jord. Departementet vil her gi en omtale av bestemmelsen og relevante hensyn i en dispensasjonsvurdering etter jordlova § 9 annet ledd.

Jordlova § 9 første ledd oppstiller et forbud mot omdisponering av dyrket og dyrkbar jord. Formålet med bestemmelsen er å verne om produktive arealer og jordsmonnet. Hvilke arealer bestemmelsen gjelder for, må ses i sammenheng med jordlova § 2 om virkeområde for loven. I jordlova § 9 første ledd første setning står det at dyrka jord ikke må brukes til formål som ikke tar sikte på jordbruksproduksjon. Hvilke disposisjoner som er omfattet av forbudet, må ses i sammenheng med begrepet «jordbruksproduksjon». I forarbeidene, Ot.prp.nr. 72 (1993-1994) s. 82, og *rundskriv M-2/2021 – Driveplikt, omdisponering og deling* s. 12-13, er det nærmere beskrevet hva som faller inn under begrepet.

Etter jordlova § 9 annet ledd kan departementet i «særlege høve gi dispensasjon dersom det etter ei samla vurdering av tilhøva finn at jordbruksinteressene bør vika.» I bestemmelsen står det videre at det ved avgjørelsen blant annet skal «takast omsyn til godkjende planar etter plan- og bygningslova, drifts- eller miljømessige ulemper for landbruket i området,

Postadresse
Postboks 8007 Dep
0030 Oslo
postmottak@lmd.dep.no

Kontoradresse
Teatergata 9
www.lmd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 874

Avdeling
Avdeling for skog- og
ressurspolitikk

Saksbehandler
Marianne Grønli
Revheim
22 24 93 53

kulturlandskapet og det samfunnsgagnet ei omdisponering vil gi.» Det skal også tas hensyn til om arealet kan tilbakeføres til jordbruksproduksjon.

I rundskriv M-2/2021 – *Driveplikt, omdisponering og deling* s. 13 blir det fremhevet at dyrka og dyrkbar jord skal ha et sterkt vern. Når uttrykket «særlege høve» er brukt, er det for å understreke viktigheten av formålet med bestemmelsen, som er å bidra til å nå det grunnleggende formålet for jordvernet. Dette er i rundskrivet beskrevet som å sikre matproduserende areal for framtidige generasjoner. I rundskrivet s. 13-16 er det gitt nærmere veiledning om de ulike momentene i bestemmelsen. I denne sammenheng vil vi trekke frem hensynet «det samfunnsgagnet ei omdisponering vil gi», der det i rundskrivet s. 15 står:

«Tiltak som har verdi for allmennheten eller en større gruppe personer, går inn under bestemmelsen. Forskjellige samfunnsinteresser kan komme i motstrid med hverandre. Samfunnsinteresser som taler for at det gis samtykke til omdisponering, kan for eksempel være offentlige eller private formål som tilgodeser allmennheten og formål som tar sikte på økt sysselsetting og næringsutvikling på bygdene. Inn under begrepet "samfunnsgagnet" går også hensynet til bosettingen. Det kan legges vekt på om omdisponeringen vil bidra til å opprettholde eller styrke bosettingen i området eiendommen ligger.»

Vi vil også trekke frem hensynet til «kulturlandskapet», der det i rundskrivet s. 14 står at begrepet dekker både arealer i drift og areal preget av tidligere jordbruk, for eksempel slåtte- og beitemark. Begrepet dekker også natur- og kulturelementer som henger sammen med slike arealer, for eksempel bekker og våtmarker, steingjerder, åkerholder og kantvegetasjon.

Hensynene opplistet i jordlova § 9 annet ledd annen setning er ikke uttømmende, jf. ordlyden «mellom anna». I rundskrivet s. 15 står det at det er adgang til å legge vekt på andre momenter enn de som er direkte nevnt i bestemmelsen, men at det må dreie seg om hensyn jordlova skal fremme. Det står videre at hensynet til en miljøforsvarlig forvaltning kan tillegges vekt. Vi viser også til formålsbestemmelsen til loven, § 1 tredje ledd siste setning, der det står: «Forvaltninga av arealressursane skal vera miljøforsvarleg og mellom anna ta omsyn til vern om jordsmonnet som produksjonsfaktor og ta vare på areal og kulturlandskap som grunnlag for liv, helse og trivsel for menneske, dyr og planter.»

Når det gjelder hensynet til om arealet kan tilbakeføres til jordbruksproduksjon står det i forarbeidene til loven, Ot.prp. nr. 72 (1993–94) s. 82, at dette for eksempel er bruk av areal til campingplass eller annen virksomhet der arealet ikke blir omdisponert for alltid. I rundskrivet s. 15 står det at spørsmålet om arealet kan føres tilbake til jordbruksproduksjon må ses i lys av hvor lang tid som trengs for å gjennomføre tiltaket, og på hvilket tidspunkt det ut fra foretatte investeringer kan føres tilbake. Kostnadene ved å ta arealene tilbake til jordbruksproduksjon, må også vurderes.

Dispensasjonsadgangen er ved forskrift 8. desember 2003 nr. 1480 § 1 lagt til kommunene. Dette innebærer at det er kommunen som må foreta en konkret og individuell vurdering av

alle relevante hensyn i saken. Kommunen skal utøve et lokalt skjønn innenfor rammen av nasjonal politikk og føringer.

Landbruks- og matdepartementet viser til at det kan være et relevant hensyn å opprette kantsoner langs vassdrag. Det er relevant hvor kantsonen skal ivareta formålet med jordlova § 9. Det er imidlertid kommunen som etter en samlet vurdering skal vurdere alle hensynene som gjør seg gjeldende i den konkrete saken når de avgjør en dispensasjonssak. Om arealet kan tilbakeføres til jordbruksareal er også et hensyn som kommunen skal vurdere i den samlede vurderingen i den konkrete saken.

Når det gjelder spørsmål 4-5 ønsker Landbruks- og matdepartementet ikke gå inn på en rangering av ulike hensyn. Ofte kan hensyn stå mot hverandre, slik at det oppstår konflikter ved utnyttelse eller ønsket om utnyttelse av areal. Dette kan for eksempel være hensynet til jordvern, samferdselstiltak, klima- og miljø eller friluftsliv. Hvilke hensyn som gjør seg gjeldende og i hvilken grad, vil kunne variere blant annet ut fra nasjonale føringer, sammenhengen og lokale forhold.

Spørsmål 6 handler om vannressursloven som hører til Olje- og energidepartementets ansvarsfelt. Spørsmål om vannressursloven må derfor rettes til Olje- og energidepartementet som rett departement.

Spørsmål 7 handler om en pågående prosess med kommuneplan i Bærum kommune. Landbruks- og matdepartementet kan ikke uttale seg om dette.

Med hilsen

Hanne Klægstad (e.f.)
avdelingsdirektør

Marianne Grønli Revheim
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer